



**O‘ZBEK ADABIYOTIDA REALIYALAR TIZIMI VA ULARNING
TASNIFI: “YULDUZLI TUNLAR”, “KECHA VA KUNDUZ” VA
“ZULMAT ICHRA NUR” ASOSIDA O‘RGANISH.**

Abduraxmonova Gulzoda

Abdusalomova Madina

Ro‘ziboyeva Binafsha

DTPI Xorijiy til va adabiyoti: ingliz tili yo‘nalishi

4-bosqich, 406-guruh talabalari

E-mail: gulzodagul2003@gmail.com

Madinaabdusalomova823@gmail.com

binafsharoziboyeva13@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilidagi realiyalar va ularning tasnifini o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqolada realialarni aniqlash, ularning madaniy va lingvistik xususiyatlari hamda ekvivalenti bo‘lmagan leksik elementlarni tarjima qilishdagi muammolar tahlil qilinadi. Realialar milliy kolorit, tarixiy faktlar, folklor unsurlari va moddiy madaniyat ob‘yektlarini o‘z ichiga oladi. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, realialar tarjima jarayonida til va madaniyatlararo aloqalarni murakkablashtiradi, shuningdek, tarjimonlarni kontekstual tushuntirishlar va moslashtirish strategiyalariga murojaat qilishga majbur qiladi. Maqola milliy xos so‘zlar va frazeologizmlar orqali realiyaning til va madaniyat o‘rtasidagi rolini yoritadi, tarjima amaliyotida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni ochib beradi.

Kalit so‘zlar: realialar, milliy kolorit, uy-ro‘zg‘or, kiyim-kechak, madaniyat, ekvivalent bo‘lmagan leksika, tarjima, frazeologizmlar, xalq an‘analari, madaniy meros.



Kirish

Til va madaniyat o'rtasidagi munosabat murakkab bo'lib, har bir til o'ziga xos madaniy va leksik xususiyatlarni aks ettiradi. Ingliz tilidagi realiyalar ham aynan shu o'ziga xoslikni ko'rsatadi. Realiyalar – bu ma'lum bir millat va madaniyatga xos bo'lgan buyumlar, tarixiy faktlar, folklor qahramonlari, shahar va qishloq nomlari, ro'zg'or anjomlari, milliy kiyim-kechak, ovqat va ichimlik turlari kabi elementlardir. Ularning aksariyati boshqa tillarda to'g'ridan-to'g'ri ekvivalentga ega emas, shuning uchun tarjimada qo'shimcha tushuntirishlar yoki yangi leksik birliklar yaratish talab qilinadi.

Ekvivalent bo'lmagan leksika va realiyalar tarjimon uchun qiyinchilik tug'diradi, chunki ular tilning madaniy to'qimasiga chuqur singib ketgan va bir so'z bilan boshqa tilga oson o'girilmaydi. Shu bilan birga, milliy kolorit – ya'ni badiiy asarlarda millat xususiyatlarini ifodalovchi rang-baranglik – realiyalar orqali yanada yorqin namoyon bo'ladi.

Ushbu maqola ingliz tilidagi realiyalarning tasnifi, ularni tarjima qilishdagi muammolar va qo'llaniladigan strategiyalarni yoritishga qaratilgan. Misol sifatida milliy kiyim-kechak, yegulik va ichimliklar, shuningdek, ijtimoiy va madaniy amaliyotlar ko'rib chiqiladi. Bu orqali til va madaniyat o'rtasidagi murakkab bog'liqlik va realiyalarning tarjimada tutgan o'rni aniqroq tushuntiriladi.

Asosiy qism

Til va madaniyat o'rtasidagi murakkab aloqalar lingvistik tadqiqotlar doirasida katta ahamiyatga ega bo'lib, u realiyalarning o'ziga xosligini va ularning tarjima jarayonidagi murakkabligini o'rganishga imkon beradi. Realiyalar – bu tilga chuqur singib ketgan, ma'lum bir millat va madaniyatga xos leksik birliklar bo'lib, ular ingliz tilida va boshqa tillarda to'g'ridan-to'g'ri ekvivalentga ega bo'lmasligi mumkin. Realiza so'zi lotinchadan olingan “realia” atamasidan kelib chiqib,



“ashyoviy, haqiqiy” degan ma’noni bildiradi. Lingvistik adabiyotlarda unga quyidagi ta’rif beriladi:

"Borliqdagi ashyoviy madaniyat natijasi, mumtoz grammatika esa, muayyan mamlakatning davlat qurulishi, ma’lum xalqning tarixi va madaniyatini ifodalaydigan soʻzlar, muayyan tilda muloqot qilish xususiyatlarini ifodalaydigan lingvistik birlik."

Til shunchaki muloqot vositasi emas; bu madaniyat, tarix va jamiyatning murakkab hodisalarini aks ettiruvchi vositadir. Til va madaniyat oʻrtasidagi oʻzaro taʼsirni oʻrganish jarayonida, biz tildagi realiyaning murakkab qirralarini – ekvivalent boʻlmagan leksik elementlar va madaniy murojaatlarni aniqlaymiz. Bu maqolada biz ingliz tilidagi realiyalarni, ularning tasnifi va tarjima jarayonidagi murakkabliklarini chuqur tahlil qilamiz.

Ekvivalent boʻlmagan leksika va realiyalar, odatda, moddiy madaniyat ob’ektlari, tarixiy faktlar, folklor unsurlari va ma’lum bir millatga xos madaniy elementlardan iborat. Jahon tillarini solishtirganda, ba’zi realiyalar turli jamiyatlar uchun mos keladi, boshqalari esa madaniy oʻziga xoslik belgisi sifatida namoyon boʻladi. Shu sababli, ekvivalent boʻlmagan leksikaning tarjimasi koʻpincha uzoq tushuntirishlarni yoki yangi neologizmlarni yaratishni talab qiladi.

Ingliz tilidagi realiyalarga misol sifatida milliy kiyim-kechak, ovqat va ichimlik turlari, restoranlar va valyutalarni keltirish mumkin. Masalan, “pudding” yoki “celery” atamaları ingliz tilida soʻzlashuvchi jamiyatlarning madaniy tuzilishiga chuqur singib ketgan oshpazlik tushunchalarini anglatadi. Shuningdek, “French fry” yoki “hot-dog” kabi maxsus atamalar boshqa tillarda toʻgʻridan-toʻgʻri ekvivalentga ega emas va tarjimada kontekstual tushuntirishni talab qiladi.

Realiyalar bir qator mezonlarga koʻra tasniflanadi:

1. Ma’lum bir millat ijodi mahsuli boʻlishi.
2. Tabiiy hodisalarga yoki tarixiy faktlarga taalluqliligi.
3. Muayyan xalq olamiga, turmush tarzi va madaniyatiga bogʻliqligi.



4. Boshqa madaniyatlarda mavjud emasligi.
5. Milliy, mahalliy va tarixiy koloritni etkazishda xizmat qilishi.

Tarjimada realiyalarning ifodalanish usullari turlicha bo'ladi:

1. **Transliteratsiya** – milliy soʻz yoki nomni boshqa alifboda aynan ifodalash. Masalan, Abdulla Qodiriyning “Oʻtgan kunlar” asaridagi “dasturxon”, “qumgʻon” soʻzlari rus tilida “dastarxan”, “kumgan” shaklida tarjima qilingan.

2. **Transkripsiya** – soʻzning talaffuzini tarjima tilida yozish. Masalan, Turkmaniston → Turkmenistan, Henry → Genri.

3. **Analogiya usuli** – tarjimada soʻzning maʼnosiga yaqin ekvivalent topish. Masalan, E. Vohidovning Gyotening Faust asaridagi “yuristlar”ni “ulamo”, “magistr”lar”ni “fuzalo” deb berishi.

4. **Kalkalash** – soʻzning mazmunini bevosita tarjima qilish. Masalan, “Green revolution” → “Yashil revolyutsiya”, “White House” → “Oq uy”.

5. **Tasviriy ifoda** – muqobil ekvivalent yoʻqligida soʻzning maʼnosini tushuntirish orqali berish. Masalan, Haydar Xorazmiyning Nizomiy asarlarini tarjimasi.

Asarlardagi realiyalar va ularning tarjimadagi oʻrni

Realiyalar til va madaniyatni bogʻlovchi muhim element boʻlib, ularning oʻrganilishi tildagi ekvivalent boʻlmagan leksika va madaniy xosliklarni aniqlashga yordam beradi. Ular jamiyatning turli sohalari — siyosat, ijtimoiy hayot, diniy institutlar, moddiy madaniyat, oshxona va sanʼat bilan bogʻliq obʼektlarni ifodalaydi. Shu jihatdan, tarixiy va badiiy asarlar realiyalarning boy manbai hisoblanadi. Ushbu boʻlimda biz “Yulduzli tunlar”, “Zulmat ichra nur” va “Kecha va kunduz” asarlaridagi realiyalarni tahlil qilamiz va ularning tarjimadagi murakkabliklarini yoritamiz.

1. Tarixiy va siyosiy realiyalar



“Yulduzli tunlar” asarida ko‘plab siyosiy va tarixiy realiyalar uchraydi: mirza, amir, sulton, xon, taxt, saroy, devon, devonbeg, qilich, zirh, mudofaa, fitna, qal’a. Ushbu elementlar asarning tarixiy kontekstini ochib beradi va o‘quvchiga o‘sha davrning siyosiy tuzilishi va jamiyat tartibini tushunishga yordam beradi. Tarjimada bunday realiyalar ko‘pincha transliteratsiya yoki transkriptsiya orqali beriladi, masalan, amir ul-umaro yoki sulton, chunki ularning boshqa tillardagi to‘g‘ridan-to‘g‘ri ekvivalenti yo‘q.

Yulduzli tunlar asaridagi realiyalar

“Yulduzli tunlar” asarida realiyalar nafaqat material, balki madaniy va ijtimoiy kontekstni ham aks ettiradi. Quyidagi realiyalar asosiy misol bo‘la oladi:

1. Mirza, Amir, Sulton, Xan – hukmdor va harbiy lavozimlar. Tarjimada kontekstga qarab “prince”, “commander”, “sultan”, “khan” tarzida beriladi.

2. Taxt, Saroy – hukmdor joylari, davlat markazi. Tarjimada “throne”, “palace” sifatida ifodalanadi.

3. Mudofaa, Qal’a, Fitna – harbiy va siyosiy hodisalar. Tarjimada “defense”, “fortress”, “rebellion/strife” deb ko‘rsatiladi.

4. Masjid, Madrasah, Imom – diniy ob’ektlar va shaxslar. Tarjimada “mosque”, “madrasa”, “imam” sifatida beriladi.

5. Sella, Zanjir, Qilich, Zirh – qurollar va himoya vositalari. Tarjimada “saddle”, “chain”, “sword”, “armor”.

6. Boshpana, Turmush – kundalik hayot elementlari. Tarjimada “shelter”, “life/family life”.

7. Choyxona, Pilov, Non – ovqatlanish va madaniy odatlar. Tarjimada “tea house”, “pilaf”, “bread”.

8. Bazaar, Karvon yo‘llari – savdo va transport. Tarjimada “market”, “caravan routes”.

9. Devon, Devonbeg, Xiroj, Soliq, Yasoq – davlat boshqaruvi va moliyaviy atamalar. Tarjimada “council”, “head of council”, “tribute”, “tax”, “levy”.



10. Ro‘mol, Hazratim, Amir ul-umaro – ijtimoiy xushmuomala va hurmat ko‘rsatish shakllari. Tarjimada “handkerchief”, “my lord”, “commander of commanders”.

Bu realiyalar ingliz tiliga tarjima qilinayotganda ko‘pincha transliteratsiya yoki transkripsiya orqali beriladi, chunki ularning aniq ekvivalenti boshqa madaniyatlarda mavjud emas. Shu bilan birga, tarjimada qo‘shimcha izohlar berish orqali o‘quvchiga ularning madaniy va tarixiy ahamiyati yetkaziladi.

Masalan, “choyxona” atamasi oddiy “tea house” deb tarjima qilinishi mumkin, lekin u o‘sha davr odati va jamiyatdagi ijtimoiy muloqot markazi sifatida alohida izoh talab qiladi. Xuddi shunday, “devonbeg” so‘zi bevosita tarjima qilinsa, “head of council” bo‘ladi, lekin u o‘sha davr davlat boshqaruvi tizimining nozik jihatlarini tushuntirishni talab qiladi.

“Zulmat ichra nur” asarida ham siyosiy va ijtimoiy institutlarni ifodalovchi realiyalar uchraydi: Misol uchun:

1. Merosxo‘r – bu atama voris, meros oluvchi shaxsni anglatadi. Asarda u oilaviy yoki ijtimoiy merosni qabul qiluvchi sifatida ko‘rsatiladi. Tarjimada odatda “heir” deb berish mumkin, ammo ma‘noni to‘liq etkazish uchun qo‘shimcha tushuntirish kerak bo‘ladi: masalan, “the heir to the family estate” kabi.

2. Laqab – shaxsga berilgan ismi bilan bog‘liq bo‘lmagan nom, ko‘pincha xususiyat yoki fazilat asosida qo‘yilgan nom. Masalan, bir qahramonning mardligi yoki dono sifatini ifodalash uchun ishlatiladi.

Tarjimada “epithet” yoki “nickname” sifatida berish mumkin, kontekstga qarab izoh qo‘shish tavsiya etiladi.

3. Taqsirr – o‘z-o‘zini ayblash, gunohni tan olish yoki bo‘yniga olish degan ma‘noni bildiradi. Asarda qahramonning ruhiy holati va axloqiy pozitsiyasini ko‘rsatishda ishlatiladi. Tarjimada “acknowledgment of fault” yoki “confession of guilt” tarzida tushuntiriladi.



4. Hujra – maishiy yoki diniy joylashgan kichik xonani bildiradi, ko‘pincha talabalar yoki talabalik muhiti bilan bog‘liq. Tarjimada “chamber” yoki “cell” deb berish mumkin, lekin madaniy kontekstni tushuntirish muhim: masalan, “student’s room in a madrasa”.

5. Karvomsaroy – qadimgi yo‘l usti mehmonxonasi yoki karvonlarni qabul qiluvchi joy. Asarda savdo-sotiq, safar va madaniy almashinuvni ifodalashda ishlatiladi. Tarjimada “caravanserai” sifatida transliteratsiya qilinadi, kontekstual izoh bilan.

6. Xonaqoh – sufiylar yoki diniy mahalliy jamoa uchun xizmat qiluvchi ibodatxonani bildiradi. Tarjimada “khanqah” deb beriladi va qo‘shimcha izoh bilan diniy yoki sufiy konteksti tushuntiriladi.

7. Gumbaz – binoning yuqori qismi, odatda masjid yoki ma’baddagi shakl. Asarda diniy yoki me’moriy kontekstni ifodalaydi. Tarjimada “dome” deb beriladi.

8. Kamzul – erkaklar kiyimi, ko‘pincha tashqi kiyim sifatida ishlatiladi. Tarjimada “coat” yoki “overcoat” deb berish mumkin, lekin milliy koloritni saqlash uchun izoh qo‘shish maqsadga muvofiq.

9. Domla – diniy usta, muallim yoki shayxni ifodalaydi. Tarjimada “teacher” yoki “religious mentor” sifatida berish mumkin, lekin kontekstga qarab “domla” transliteratsiyasi bilan qo‘shimcha tushuntirish ham foydali.

10. Simurg’ – afsonaviy mavjudot, mifologik qush. Asarda ma’naviy va falsafiy ramz sifatida ishlatiladi. Tarjimada “Simurgh” transliteratsiyasi qo‘llanadi, ba’zan izoh bilan: “a mythical bird symbolizing wisdom”.

11. Qur’on – Islom dini asosiy muqaddas kitobi. Tarjimada “Qur’an” deb beriladi, odatda kontekstual izoh bilan: “the holy book of Islam”.

Bu realiyalar asarning diniy, ijtimoiy va madaniy kontekstini boyitadi. Tarjimada ular uchun qisqa tushuntirishlar yoki sahifa osti izohlar ishlatiladi, bu esa o‘quvchiga madaniy va tarixiy ma’noni yetkazishga xizmat qiladi.

2. Uy-ro‘zg‘or va badiiy madaniyat realiyalari



“Kecha va kunduz” asarida uy-ro‘zg‘or va kundalik hayot ob’ektlarini ifodalovchi realiyalar mavjud:

Uy-ro‘zg‘or va kiyim-kechakga oid realiyalar

1. Ayvon – binoning old qismi yoki derazali ochiq hovli, odatda dam olish yoki mehmonlarni kutib olish uchun ishlatiladi.

2. Supa – yerga yotqizilgan toza mato yoki gilam, ovqatlanish yoki dam olish uchun ishlatiladi.

3. Sandiq – narsalarni saqlash uchun ishlatiladigan yog‘och yoki metall quti.

4. Suzani – qo‘lda tikilgan, bezakli mato, ko‘pincha to‘y yoki uy bezaklarida ishlatiladi.

5. Ko‘rpacha – uyda yotish yoki dam olish uchun ishlatiladigan yupqa gilam yoki gilamcha.

6. Dasturxon – ovqatlanish uchun yerga yoyiladigan mato yoki stol qoplamasi.

7. Chiroq – yoritish vositasi, odatda yog‘och yoki metall holda bo‘ladi, ichiga yog‘ yoki shamlardan foydalaniladi.

8. Qozon – ovqat pishirish uchun ishlatiladigan katta idish, odatda metallardan tayyorlanadi.

9. Lagan – katta, yupqa metall yoki sopol idish, ovqatni xizmat qilish uchun ishlatiladi.

10. Piyola – ichimlik yoki kichik ovqatlar uchun ishlatiladigan idish.

11. Charxpalak – suv yoki boshqa narsalarni ko‘tarish va tashish uchun ishlatiladigan an’anaviy qurilma yoki asbob.

Kiyim-kechak va bosh kiyim

12. Chopon – erkaklar yoki ayollar uchun uzun, ochiq kiyim, odatda sovuq havoda kiyiladi.

13. Yaktak – oddiy ichki kiyim yoki uzun ko‘ylak turiga oid atama.

14. Salla – yupqa ip yoki matodan tayyorlangan kiyim yoki kiyim qismi.

15. Do‘ppi – bosh kiyim, odatda tikilgan va milliy naqshlar bilan bezatilgan.



16. Ro‘mol – boshni yoki yuzni yopish uchun ishlatiladigan mato.
17. Kamzul – qattiq, tikilgan ko‘ylak yoki ust kiyim turi.
18. Choriq (etik turi) – odatda qo‘l mehnati bilan tayyorlangan, maxsus materialdan tikilgan etik turi.

19. Atlas – silliq, yorqin mato, ko‘pincha bayram kiyimlarida ishlatiladi.

Shu bilan birga musiqa va san’atga oid elementlar ham uchraydi: mirshab, dutor, tanbur, maqom, masal, shuningdek oziq-ovqat: palov, norin, mastava, somsa, qatiq, qaymoq, shinni.

Bunday realiyalar milliy koloritni ifodalaydi va tarjimada tasviriy tarjima, analogiya yoki kalkalash usullari yordamida beriladi. Masalan, charxpalak yoki salla kabi atamalarni tarjima qilishda ularning shakli va funksiyasini tushuntirish talab qilinadi. Shu tarzda, tarjimonlar o‘zbek madaniyatining o‘ziga xos elementlarini boshqa tilga etkazadi.

3. Ijtimoiy va iqtisodiy realiyalar

Har uchala asarda iqtisodiy va ijtimoiy institutlar realiyalari uchraydi: soliq, xiroj, yasoq, amaldor, pristav, karvonsaroy, bazaar, karvon yo‘llari, doira, botmon, pood, arshin, dirham. Bu realiyalar asar qahramonlari hayotini, ularning turmush tarzini va jamiyat ichidagi o‘rinlarini tushuntirishga yordam beradi. Tarjimada ular ko‘pincha ekvivalent bo‘lmagan leksika sifatida qoladi, va tarjimon ularni izohlar yoki qo‘shimcha tushuntirishlar orqali o‘quvchiga yetkazadi.

4. Tarjimadagi murakkabliklar va strategiyalar

Ushbu realiyalarni tarjima qilishda bir nechta strategiyalar qo‘llanadi:

1. Transliteratsiya – joy va kishi nomlari, milliy xos so‘zlarni original shaklida berish (masalan: taxmon, kashta, xurjun).

2. Transkripsiya – talaffuzni boshqa til alifbosida berish (masalan: Odam – Father Adam, Iso – Jesus (Christ))

3. Analogiya – o‘xshash ma’noni izlash (masalan: yuristlar – ulamo).

4. Kalkalash – bevosita tarjima qilish (masalan: Civil War – fuqarolar urushi).



5. Tasviriy usul – ekvivalent topilmagan hollarda ma’noni erkin ifodalash (masalan, Nizomiy va Haydar Xorazmiy asarlarida osh tayyorlash va milliy kiyim-kechakni ta’riflash).

Tarjima jarayonida milliy kolorit va realiyaning o‘ziga xosligi saqlanishi muhim bo‘lib, bu o‘quvchiga madaniy kontekstni to‘liq tushunish imkonini beradi.

5. Umumiy tahlil

Uchinchi asarlardagi realiyalarni solishtirish orqali quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

Uy-ro‘zg‘or va oshxona anjomlari turli asarlarda funksional jihatdan o‘xshash, ammo nomlari va tarixi farqlanadi.

Siyosiy va ijtimoiy institutlar realiyalari tarixiy va siyosiy kontekstni ochib beradi, tarjimada qo‘shimcha izohlar talab qiladi.

Milliy koloritni ifodalovchi kiyim-kechak, oziq-ovqat va badiiy elementlar tarjimada tasviriy yoki analogiya usuli orqali beriladi.

Shu bilan birga, tarjima jarayonida ekvivalent bo‘lmagan leksika va realiyalarni to‘g‘ri etkazish til va madaniyatlararo muloqotning murakkabligini ochib beradi va o‘quvchiga madaniyatning boyligini yetkazadi.

Xulosa

Ushbu maqolada “Yulduzli tunlar”, “Zulmat ichra nur” va “Kecha va kunduz” asarlaridagi realiyalar tahlil qilindi va ularning tarjimadagi murakkabliklari yoritildi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, realiyalar til va madaniyat o‘rtasidagi murakkab bog‘liqlikni ifodalaydi, chunki ular nafaqat material madaniyat ob’ektlari va tarixiy faktlarni, balki jamiyat ijtimoiy, siyosiy va diniy tuzilmalarini ham o‘zida mujassam etadi.

Asarlarda uchraydigan siyosiy va tarixiy realiyalar (amir, sulton, saroy, devon, qilich) tarixiy kontekstni ochib beradi, uy-ro‘zg‘or va badiiy madaniyat elementlari (supa, dasturxon, charxpalak, choriq) esa milliy koloritni ifodalaydi. Ijtimoiy va



iqtisodiy realiyalar (soliq, karvonsaroy, bazaar, arshin, dirham) esa o'quvchiga o'sha davrning turmush tarzini va jamiyat ichidagi ierarxiyani tushunishga yordam beradi.

Tarjima jarayonida ushbu realiyalar ko'pincha transliteratsiya, transkripsiya, analogiya, kalkalash va tasviriy usullar orqali beriladi. Bu esa tarjimonlardan nafaqat tilning leksik imkoniyatlarini, balki madaniy va tarixiy kontekstni chuqur tushunishni talab qiladi. Shu orqali tarjimada milliy kolorit saqlanadi, ekvivalent bo'lmagan leksik birliklar o'quvchiga aniq yetkaziladi va madaniyatlararo muloqot boyitiladi.

Uchinchi asarlarni solishtirish tahlili shuni ko'rsatdiki, realiyalar har bir til va madaniyatning o'ziga xosligini shakllantiradi, shuningdek, ularning tarjimasi til va madaniyatlararo muloqotning murakkab, ammo boy imkoniyatlarini namoyish qiladi. Shu tariqa, realiyalar tilshunoslik va tarjima nazariyasi sohasida o'rganish uchun muhim ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi, chunki ular nafaqat leksik birlik sifatida, balki madaniyatni ifodalovchi vosita sifatida ham katta ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pirimqul Qodirov. Yulduzli tunlar. Toshkent: Sharq, 1980.
2. Abdulhamid Cho'lpon. Kecha va kunduz. Toshkent: 2019
3. Abdulla Qodiriy. Zulmat ichra nur. Toshkent: Sharq, 2019
4. I. G'afurov, O. Mo'minov, N. Qambarov. Tarjima nazariyasi. Toshkent: Fan, 2005.
5. Khidirova, Makhfuza Amirkulovna, & Eshdavlatova, Mastura Jurayevna (2021). TRANSLATION PROBLEMS OF PROVERBS USED WITH THE WORD "MONEY" FROM ENGLISH INTO UZBEK LANGUAGE. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1 (11), 48-52.
6. Karimov, S. (2012). O'zbek milliy koloritini ifodalovchi realiyalar. Toshkent: Universitet Nashriyoti.



7. EXPLORING SYNONYMY IN SOME WILD ANIMAL NAMES IN THE UZBEK LANGUAGE. (2024). Western European Journal of Linguistics and Education, 2(9),

8. Khidirova Makhfuza Amirkulovna. (2025). ANTONYMY IN ANIMAL NAMES IN THE ENGLISH LANGUAGE. Hamkor Konferensiyalar, 1(14), 898–902. Retrieved from

<https://academicsbook.com/index.php/konferensiya/article/view/1837> 30-34.

<https://westerneuropeanstudies.com/index.php/2/article/view/1433>

9. <https://www.ziyouz.com> – O‘zbek adabiyoti va tarjima materiallari

10. <https://www.uzbektourism.uz> – O‘zbekiston madaniy merosi va an’analari

11. <https://www.languages.uz> – Til va madaniyatlararo tadqiqotlar portali